

АФАЗІЯ

Серед порушень засобів спілкування найбільш вивчену групу складають афазії.

Афазія - це порушення або повна втрата мови внаслідок локальних уражень кори провідного півкулі мозку. Різні форми афазії характеризуються порушеннями фонематичної, морфологічної, синтаксичної структури мови і розуміння зверненої мови при схоронності фізичного слуху і рухів мовного апарату.

У вітчизняній психології найбільший внесок у вивчення афазій вніс А. Р. Лурія. Вивчення афазій призвело, по суті, до формування особливої галузі психології - нейропсихології, що зв'язує неврологічні, нейрохірургічні та психологічні знання. А. Р. Лурія є основоположником вітчизняної нейропсихології, якій накопичені великі дані про різні форми афазій. В рамках даного підручника будуть наведені лише короткі їх характеристики відповідно до класифікації, розробленої А. Р. Лурія.

Виділяється сім форм афазії в залежності від локалізації ураження кори головного мозку.

При ураженні задньої третини скроневої звивини лівої (провідного) півкулі виникає *сенсорна афазія* (афазія Верніке), що виявляється в порушенні фонематичного слуху, що веде до труднощів розуміння усного мовлення. Вдруге страждає власна експресивна і письмова мова.

Ураження нижніх відділів премоторної зони кори лівої (провідного) півкулі викликає *еферентної моторну афазію* (вперше описана П. Брока). Вона пов'язана з порушенням кінетичної організації мовлення, труднощами перемикання з одного слова (або складу) на інше через інертність мовних стереотипів. Окремі звуки при цьому вимовляються правильно.

При ураженні нижніх відділів постцентральної кори лівої (провідного) півкулі виникає *афферентна моторна афазія*, яка пов'язана з порушенням кінестетической афферентации, спричиненої проголошенням слів. При цьому порушується вимова слів, одні звуки замінюються іншими, оскільки

близькі артикулема важко диференціюються. Порушується лист під диктовку і самостійне лист.

Динамічна афазія, при якій порушується суцесівная організація мови, внутрішнє планування мовних висловлювань, виникає при ураженні середньо- і заднелобних відділів кори лівої півкулі. Виявляється в порушеннях активної зв'язковою усній і письмовій мові, труднощі актуалізації слів, що позначають дії. Повторення слів і фраз, лист під диктовку і читання при цьому можливо. Цю форму афазії вперше описав К. Клейст.

При ураженні середніх відділів лівої скроневої області виникає *акустико-мнестическая афазія* - порушення слухоречевої пам'яті. Характеризується вона труднощами підбору потрібних слів в усному мовленні, розуміння мови в ускладнених умовах, утрудненнями при листі під диктовку. Вперше як самостійну форму афазії її виділив А. Р. Лурія. Він же вперше описав *оптико-мнестичну афазію*, при якій порушується зорова пам'ять, і виникають труднощі в називання предметів і їх зображень при відносному збереженні називання дій. Ця форма афазії виникає при ураженні задненіжних відділів скроневої області лівого (провідного) півкулі.

При ураженні тім'яно-скронево-потиличної області кори лівої півкулі мозку спостерігається *семантична афазія*. Її вперше описав Х. Хед. Порушення симультанного аналізу і синтезу (перш за все, труднощі в оцінці просторових відносин), характерні для цієї форми афазії, проявляються в нерозумінні граматичних конструкцій, що передають просторові відносини (наприклад, брат батька, мамина дочка і т.п.). При значних ураженнях зазначеної області відзначається нерозуміння прийменників, що виражають просторові відносини.

Згідно з уявленнями А. Р. Лурія все афазії можуть бути розділені на дві групи. В одну групу входять афазії, що виникають при ураженні передніх відділів мозку, коли страждає переважно синтагматическая організація

висловлювань ("шлях від думки до зв'язного мовлення") і в той же час залишається відносно збереженою можливість засвоєння і використання парадигматичних кодів мови. Іншу групу складають афазії, що є наслідком ураження задніх зон кори, пов'язаних з промовою (постцентральною, скроневих і тім'яно-потиличних). У цих випадках порушується процес використання парадигматически організованих кодових одиниць мови (різних рівнів - від семантичного до артикуляції), але зберігається можливість синтагматичні організованого зв'язного висловлювання.

Лубовстккий В.І. Спеціальна психологія. URL :
https://stud.com.ua/87511/psihologiya/spetsialna_psihologiya